

Text i fotos: JORDI BADIA

Reconversió boletaire

Quan arriba la tardor, tal com el zel desferma la brama del cérvol i els combats violents entre els mascles de cabra salvatge que explicàvem el mes passat, als catalans se'ns desperta l'instint boletaire. Llavors negligim els telenotícies, impacients per saber la predicció meteorològica. Plourà o no plourà?, aquesta és la qüestió. Perquè per sobre de la política o del futbol, el que realment importa és el bolet.

Manresans, berguedans i solsonins tenim una autèntica fal·lera pels bolets de les pinedes, principalment rovellons, llenegues i camagroc. Cap al final de temporada, amb el desig ja una mica apaivagat, a les pinedes es cullen a més els fredolics.

Que el temps s'ha tornat boig, ja fa anys que ho sabem. Potser és que el temps no ha estat mai gaire assenyat. Però no només el temps boig amenaça de deixar els cistells buits.

La tendència espontània de les pinedes a la comarca de Bages és a ser envaïdes per arbres planifolis, fins a ser progressivament substituïdes per alzinars i rouredes esquitxats d'aurons i serveres i amb alguns pins. Les pinedes tendeixen a quedar relegades a les clapes de sòl pobre, a ben pocs llocs de la comarca podem considerar-les com a boscos permanents. Però el cop de gràcia a les pinedes del Bages l'han donat els focs. Els grans incendis forestals dels anys 1980, 1985, 1986, 1994, 1998, 2003

1

2

3

i 2005 han reduït moltíssim l'extensió de les pinedes madures a la comarca. Bona part de les antigues pinedes de pi blanc, efectivament es regeneren després del foc amb nous peus de pi blanc; però sol tractar-se de solells poc favorables per als bolets. D'altres, sobretot si el foc ha estat recurrent, s'han transformat en terrenys dominats per màquies arbustives i brolles. Les extenses pinedes de pinassa que havien poblat la serra de Castelltallat i les Vilaredes majoritàriament s'han perdut amb el foc. Al seu lloc creixen ara rouredes incipients, rebrotades a partir dels nombrosos roures que ja hi havia sota els pins. L'imperi aclaparador que les pinedes havien tingut trenta anys enrere a quasi tota l'extensió del Bages és ara fragmentari, només conserva el mateix esplendor al quadrant nord-oriental.

Amb els focs i el temps, el camp d'acció del boletaire de rovelló al Bages es redueix més i més. Davant d'aquest panorama de canvi ambiental, la necessitat d'adaptació s'imposa. Els canvis culturals, tot i que molt més ràpids que els evolutius, tampoc no s'aconsegueixen d'avui per demà; convé doncs iniciar-los des d'ara mateix. La tradició micòfila del Bages, per sobreviure durant generacions, ha d'incorporar com a objecte de la recerca els bolets bons comestibles dels alzinars i les rouredes. Als boscos planifolis s'hi fan, entre molts d'altres bolets, els rossinyols, les trompetes, els carlets vermells i els surenys.

El rossinyol és un bolet massís en forma vagament d'embut, amb el peu i el barret poc diferenciats, amb plec en comptes de làmines per sota, tot ell de color groc daurat. El gust del rossinyol és excel·lent. El rossinyol i la trompeta són parents del

camagroc de les pinedes. La trompeta, o trompeta dels morts, té la forma d'un camagroc però és més grossa i consistent, amb la cara superior del barret negra i el peu grisenc. Sovint creix en grans grups, d'aquí el nom castellà de *cuerno de la abundancia*. La trompeta i el rossinyol, com el camagroc, es conserven molt bé en sec. Qui empaita obsessivament rovellons probablement corcats i difícils de conservar, potser és perquè mai no ha tastat rossinyols i trompetes sempre impol·luts.

El carlet vermell és un bolet del mateix gènere que la llenega, però sense ser llefiscós. Té el peu i les làmines blancs, mentre que el barret sembla tacat de vi. És comestible, però no de primera categoria. És freqüent sobretot als alzinars muntanyencs.

El sureny pertany al grup dels ceps. És un bolet amb el peu molsut i el barret marró, amb els porus sota el barret de color més clar. No té la cutícula brillant ni els porus de color groc llimona dels pinetells; ni la seva carn vira cap a tons vermells o blaus en tallar-la. Per als amants de les emocions fortes queda l'ou de reig, el bolet dels cèsars romans. L'ou de reig té la morfologia característica dels bolets del gènere *Amanita*. Com el seu nom indica, d'una volva blanca, primer tancada com un ou, surt el bolet de peu esvelt, groc i amb un anell. El barret és taronja, convex quan el bolet és jove, però a mesura que creix s'obre i aplatina per mostrar el marge estriat i a sota les làmines

grogues i denses. Compte a no confondre'l amb altres *Amanites*, en particular amb el reig bord, de barret vermell amb restes blanques i peu també blanc, metzinós i al·lucinogen, i menys encara amb la farinera borda, de peu i làmines blancs i barret verd olivaci o groc, tòxic mortal. Tant el reig bord com la farinera borda o *Amanita phalloides* creixen en alzinars i rouredes.

Boletaire, el futur no està perdut; hi ha vida fúngica més enllà del rovelló. ■

Fotografies:

Pàgina esquerra: Rossinyols exposats en una parada de mercat. El rossinyol és l'aposta segura; un bolet exquisit, sense risc de trobar-hi larves ni feina a triar.

1. El carlet vermell creix sobretot als alzinars. Se'l reconeix sobretot pel contrast entre el color vinós difuminat del barret i el peu i el blanc de la carn i les làmines.

2. Un rossinyol mostrant el seu característic color groc daurat, intens al barret i esblanqueït al peu, i els plec irregulars, no pas làmines, a la part de sota del barret.

3. La trompeta, malgrat créixer en grups, sovint és difícil de veure al bosc on la forma poc definida del barret i el color fosc la confonen entre la fullaraca.